

واکاوی ادراک ایرانیان در مواجهه با طبیعت (مطالعه موردی: بررسی تولیدات علمی در رشته معماری منظر و حوزه هنر و معماری)

مریم فرهی فریمانی^۱، مهدی حقیقت‌بین^{۲*}

^۱ کارشناس ارشد معماری منظر، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

^۲ استادیار دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۴/۲۶

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۱۲

چکیده

چنین به نظر می‌رسد که رفتار انسان با طبیعت و به طور خاص گیاه، با اعتقاد انسان‌ها ارتباط مستقیم دارد. این مهم بر زندگی فردی و جمعی انسان، شکل‌گیری و مکان‌یابی و سازماندهی کالبدی و فضایی شهرها و مجتمع‌های زیستی تأثیر مستقیم داشته است. در این باره و مطابق با نخستین هدف پژوهش حاضر، تحقیق درباره سیر تاریخی مواجهه ایرانیان با طبیعت و تبیین جایگاه آن در زندگی ایشان انجام گرفته که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و شامل دو بخش پیش و پس از اسلام است. مطابق با هدف دوم مقاله، دیدگاه دانشجویان و متخصصان معماری منظر به عنوان نماینده بخشی از جامعه معاصر فعال در این حوزه و با بررسی موضوع‌های تولیدات علمی ایشان مورد مطالعه قرار گرفته است. در این بخش از روش تحلیل واژگانی و محتوایی (مفهومی) استفاده شده و نتایج حاصل بیان‌کننده تغییر تدریجی جایگاه طبیعت در میان قشر هدف و گویای شکل‌گیری نگاه مادی-علمی به طبیعت در کنار نگاه ارزشی نزد آنان است. در تحلیل محتوایی پایان‌نامه‌ها، رویکردهای عمده، شامل باغ ایرانی و منظر اساطیری، مطالعه مناطق طبیعی، روش‌های حفاظت و احیای مناطق طبیعی، زیبایی‌شناسی طبیعت، بحران‌های محیطی شناسایی شدند که نماینده تمایلات فکری دانشجویان معاصر کشور هستند. در بخش مقاله‌ها نیز موضوع‌هایی نظیر نظم طبیعی و کیهانی، جهان مابعدالطبیعه، حضور عناصر طبیعی در معماری ایران، الهام از گیاهان در طراحی معماری، نقش طبیعت در شکل‌گیری شهر، تأثیر سبزی‌نگی بر سلامت روان، بررسی اسطوره‌های گیاهی در معماری معابد، سبزه‌راه و پارک اکولوژیکی و طبیعت‌گرایی در هنر نقاشی و فرش استخراج شدند. با توجه به یافته‌های این پژوهش به نظر می‌رسد سه نگرش قداست‌گرا، نشانه‌گرا و علم‌گرا، از گذشته تا به امروز نسبت به طبیعت در ایران وجود داشته که سهم آنان متفاوت بوده است.

واژگان کلیدی: معماری منظر، تفسیر منظر، طبیعت، دانش‌آموختگان معماری منظر.

* E-Mail: Haghghatbin@modares.ac.ir